

LÄOZĬ

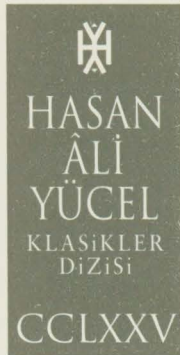
TAO TE CHĠNG

HASAN ÂLĠ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ÇİNCE ASLINDAN ÇEVİREN: SONYA ÖZBEY

TÜRKİYE \$ BANKASI
Kültür Yayınları

II.
BASIM

LÄOZİ

TAO TE CHİNG
-DÀO DÉ JİNG-

ÇİNCE ASLINDAN ÇEVİREN:
SONYA ÖZBEY

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

LÄOZİ
TAO TE CHİNG
-DÀO DÉ JİNG-

ÖZGÜN ADI
道德經

ÇİNCE ASLINDAN ÇEVİREN
SONYA ÖZBEY

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM, MART 2016, İSTANBUL
II. BASIM, MART 2017, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-707-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
MİMOZA MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

FAZIL PAŞA CAD. SEZER SANAYİ SİTESİ NO: 9/B
TOPKAPI-ZEYTİNBURNU / İSTANBUL
(0212) 565 88 00
SERTİFİKA NO: 33198

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

Sunuş

Dào Dé Jīng, ya da eski Wade-Giles sistemine göre yazılışıyla *Tao Te Ching*, klasik Çin edebiyatının en eski ve en ünlü örneklerinden biridir. Metin yüzyıllar boyunca imparatorlar tarafından muazzam büyüklükteki anıtlar üzerine yazdırılıp sergilenmiş, şair ve resamlara ilham vermiş, binlerce yorumcunun hakkında tefsirler yazmasına sebep olan çeşitli entelektüel tartışmalara yol açmıştır. *Dào Dé Jīng* ilk defa 647 yılında Sanskrit diline çevrilmiş, Batı Avrupa'daki okuyuculara ise 1788 yılında tamamlanmış Latince bir tercümeyle sunulmuştur. O tarihten beri İngilizce ve Almanca tercümelerinin sayısı iki yüzü aşmış, iki binli yıllara gelene kadar Batı dillerinde iki yüz elliye yakın tercümesi yapılmıştır.

Dào Dé Jīng'in en bilinen versiyonu üçüncü yüzyılda Wáng Bì (王弼) tarafından derlenmiştir, ancak metnin değişik versiyonlarının bu derlemeden en az beş yüz sene kadar önce tedavül ettiği kesindir. Seksenli yıllara kadar yapılan tercümelerde Wáng Bì'nin derlemesi esas alınmıştır. Metnin yetmişli yıllarda yapılan Mǎwángduī ve daha sonra doksanlı yıllarda yapılan Guōdiàn kazılarında gün yüzüne çıkartılan farklı versiyonları metnin orijinalinin ne olduğu, hatta metnin "orijinali" diyebileceğimiz yekpare bir versiyonunun olup olmadığı yönündeki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bazı uzmanlara göre yüzyıllarca ağızdan ağıza dolaşan vecizelerin birbirine yakın zamanlarda değişik kişilerce kaleme alınmış olması muhtemeldir. Bu tercümede standart versiyon olarak kabul edilen Wáng Bì'nin derleme-

si temel alınmış, ancak Măwángduī ve Guōdiàn kazılarında gün ışığına çıkarılmış metnin değişik versiyonlarına da dayanılmıştır. Değişik versiyonlar arasında bazı karakterlerde, ya da karakter diziminde farklılık olan durumlarda seçim, fragmanın kendi içindeki anlam bütünlüğü ve metnin genel tonuna bakılarak yapılmıştır. Karakterlerin Türkçeye tercümesinde ise bire bir tercümenin mümkün olmadığı durumlarda kelimenin klasik Çince'deki semantik alanına tekabül eden Türkçe kelime çiftleri veya tümceler kullanılmıştır. Bazı dipnotlarda önemli karakterlerin Çincesi ve Latin alfabesiyle yazılışları da sunulmuştur. Karakterlerin Latin alfabesiyle yazılışlarında Pinyin sistemi kullanılmıştır.

Dào Dé Jīng, efsaneye göre, Lǎozǐ isimli bir ermiş tarafından yazılmıştır. İsmi'nin Çincesi (老子) hem “yaşlı usta” hem de “yaşlı çocuk” anlamlarına gelmektedir. Lǎozǐ'ya ve metnin yazılışına dair anlatılagelmiş hikâyelerden en yaygınına göre Lǎozǐ yaşadığı toplumdaki yozlaşmadan sıkılıp Batı'ya gitmek üzere yola koyulur. Yolda onu bir bekçi durdurur ve memleketin hayrı için tüm bilgi ve irfanını yazıya dökmesini buyurur, aksi takdirde sınır kapısından geçemeyeceğini söyler. Lǎozǐ da bir oturuşta *Dào Dé Jīng*'i kaleme alır. Bu efsaneye daha sonraları çeşitli eklemeler de yapılmış, Lǎozǐ'nın Hindistan'a varınca orada Siddhartha Gautama'ya hocalık yaptığı, hatta Lǎozǐ'nın Siddhartha Gautama'nın kendisi olduğu yönünde spekülasyonlar bile yapılmıştır. Bir başka efsaneye göre ise Konfüçyüs kendisinden yaş ve kıdemce büyük olan Lǎozǐ'nın huzuruna çıkmış ve söylediklerini duyunca saygı ve huşu içinde Lǎozǐ'nın irfanının erişilmez olduğunu kabullenmiştir. Tüm bu efsaneler bir yana, gerçekten Lǎozǐ isminde bir ermişin yaşayıp yaşamadığı, yaşadığıysa da tam olarak hangi yıllarda yaşadığı tartışmaya açıktır.

Dào Dé Jīng değişik zamanlarda devrin siyasi iklimine göre değişik şekillerde yorumlanmış, yazıldıktan yüzyıllar

sonra bile her yorumcu ve tercümanın elinde yeni anlamlara bürünmüştür. Metnin yüzyıllar sonra bile okunmasının sebebi değindiği konuların her zaman geçerliliğini koruyacak nitelikte olması; metnin birbirinden farklı anlamlara bürünbilmesinin en büyük sebebi ise ifadedeki anlam kapalılığıdır. Dahası, Çince çekimli bir dil olmadığı gibi Klasik Çincede isim ve yüklem ayrımı yoktur (bir başka deyişle aynı karakter hem isim, hem de yüklem olarak kullanılabilir). Tüm bunlara ek olarak, Klasik Çin metinlerinde özne ve zaman bildiren karakterler nadiren kullanılmıştır. Buna bir de Antik Çin metinlerine özgü kısa ve öz anlatım biçimini ve karakter kullanımının Qin Hanedanlığı öncesinde standartlaşmamış olmasını (nitekim bazen eşesli karakterler birbirleri yerine kullanılırdı) eklersek, tercümanlara geniş bir yorum alanı kaldığını söyleyebiliriz. Klasik Çinceye özgü bu zorlukların yanı sıra, son yıllarda metne olan ilgideki büyük artış ve metnin geniş kitlelerce okunması, metnin yazıldığı zaman ve koşullardan kopartılarak tartışılması âdetini de beraberinde getirmiştir. Yine buna bağlı olarak farklı okuyucu ve yorumcuların döneme yabancı modern felsefi düşünceleri metne yedirerek *Dào Dé Jīng*'i okuyup yorumladıkları da görülmüştür. Yine de özellikle son yüzyılda üretilmiş akademik çalışmalar sayesinde metnin kavramsal ana hatları üzerinde genel bir mutabakata varıldığını söyleyebiliriz.

Dào Dé Jīng'i tam olarak kimlerin yazdığı belli olmasa da metnin kimler için yazıldığı kesindir. Hem metinde değinilen konuların içeriği hem de kullanılan dil itibarıyla hedef kitlenin aristokrat kesim ve devrin siyasi figürleri olduğu açıktır. Metnin siyasi boyutu ağır bassa da, elbette hayata dair daha genel ve temel konulara da değinilmektedir. Kitabın başlığında da yer alan dào (道) karakteri “yol”, “öğreti” anlamlarına gelmekte olup, metinde bazen evrenin temelini oluşturan dinamik düzen anlamında da kullanılmıştır. Dé (德) karakteri ise aynı zamanda hem “erdem” hem de “iktidar”, “güç”

anlamlarına gelmektedir. Nitekim Antik Çin düşünürlerine göre belli erdemlere sahip olmakla etkileyicilik ve güç sahibi olmak arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Metne göre iyi bir liderin gücü ve karizması belli erdemleri bünyesinde barındırmasından gelir ve bu güç, lider kasıtlı ve planlı bir harekette bulunmadan, kendiliğinden ona etkileyicilik katar. Burada belirtmek gerekir ki metnin ana temaların biri kendiliğindenlik ve doğallıktır (自然zìrán) ve bu da planlı eylemde bulunmadan (無為wú wéi) devlet işlerini halletme temasıyla yakından ilişkilidir. *Dào Dé Jīng*'e göre iyi bir lider ülkesini o denli incelikli ve mahir yönetir ki halk onun varlığını bile hissetmez.

Toplumu yönetme mevzusu çerçevesinde metnin zaman zaman ahlâk karşıtıymış gibi bir tavır takındığı görülse de, asıl eleştiri hedefinin ahlâk kuralları olduğu belirtilmelidir. Metne göre bir toplumda halka ahlâk kuralları öğretilmesi, o toplumda hâlihazırda bir düzen kalmadığını gösterir. Mühim olan bu kurallara bile gerek kalmadan düzeni sağlayabilmektir. Bu çerçevede halkın arzu ve korkularını bir ödül-ceza sistemi uyarınca kamçılarlamak yerine, onları aşırıya kaçan arzulardan arındırmak lazımdır. Aşırılığın değil, sadeliğin hüküm sürdüğü bir toplumda insanlar hırs, çekişme ve rekabetten uzak kalacak ve bu da daha huzurlu bir toplumu beraberinde getirecektir. Böylesi bir toplumda suça eğilim az olacak, insanlar birbirine düşmeyecektir.

Dào Dé Jīng'in ahlâk kurallarına karşı tutumu, metnin kılavuz niteliği taşıyan genelgeçer kurallara karşı takındığı şüpheli tavrın da bir parçasıdır aslında. Metnin yazarları hayatın çözülmesi güç, karmaşık yapısının altını çizirken bu yapıyı bir şablona oturtma çabalarının boşluğunu da eleştirirler. Bu eleştirinin hedefi yalnızca yol gösterici doktrinlerle sınırlı değildir. Nitekim yine ister istemez genellemelere dayanan kelime ve kavramlar da varlıkların mahiyetini yansıtmakta yetersizdir. Metnin dile ve genellemelere karşı bu

tavır göze alındığında, metin yazarlarının düz anlatım yerine mecazlar, simgeler ve paradokslar kullanmayı tercih etmiş olması şaşılacak bir durum değildir. Metnin yazarları var olan ilke, genelleme ve tanımlamalara yenilerini eklemek yerine, benzetmeler ve simgelerle algı ve hayalgücünü yaratıcı bir ilişkiye sokmayı seçmiş, var olan kavram örgüsüne devrim katmayı amaçlamışlardır. Tabii bu üslup metnin anlam kapallılığını artırmıştır.

Döneminin diğer metinleriyle kıyaslandığında *Dào Dé Jīng*'in en ayırt edici özelliği insanı merkeze koymamasıdır. Konfüçyüsçülük'ten ve diğer bir düşünce akımı olan Moism'den farklı olarak *Dào Dé Jīng*'in yazarları doğayı, insan ahlâkına duyarlı ve insana hizmet eden bir güçler bütünü olarak değil, içinde insan da olmak üzere her şeye eşit davranan ve insan değerlerine karşı tamamıyla duyar-sız, tarafsız bir güç kaynağı olarak karakterize etmişlerdir. *Dào Dé Jīng*'e göre yerin ve göğün arasındaki her şey aynı kanunlara tabidir. Metnin insana biçilen ayrıcalıklı konumu sarsması dào (yol) kelimesinin metinde iki anlamda kullanılmasıyla da ilişkilidir. Daha önce de belirtildiği gibi kelimenin birincil anlamı olan “yol” genelde yol gösterici doktrin, öğreti anlamına gelirken *Dào Dé Jīng*'de hem ilke ve prensiplerden azade bir kendiliğindenliğin yolu, hem de doğanın dinamik ve üretken boyutu anlamlarında kullanılmıştır. Bu iki anlam şüphesiz birbiriyle alakasız değildir. Nitekim nasıl ki doğa kendiliğinden varsa ve kendiliğinden türlü varlıkları üretiyorsa, ermiş kişi de tıpkı doğa gibi kendiliğinden hareket eder, koşulları aktif bir şekilde biçimlendirmeye çalışmak yerine doğal akışın bir parçası olur. Yine benzer bir şekilde normalde ahlâk ve ahlâklı olmanın getirdiği güçle ilişkilendirilen dé (erdem) kelimesi metinde yeni bir kavramlar ağına oturtulmuş, ahlâki değerler yerine kendiliğindenlik ve yalın-lıkla ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda *Dào Dé Jīng*'in ermiş kişiyi yalınlığı ve basitliği sembolize eden bir çocuğa veya

edilgenliğin sembolü olan bir kadına benzetmesi de şaşılacak bir şey değildir. Bu metaforların kullanımı elbette kadının zayıf ve edilgen olduğu yönünde bir sava dayanmaz. Metin daha çok hâlihazırdaki imgelere ve bu imgelerin çağrıştırdıkları kavramlara alternatif değerler biçmeyi amaçlamıştır. Ermiş kişi “eril” olarak adlandırabileceğimiz, koşulları yönetme ve koşulları bir şablona göre yeniden biçimlendirme çabalarından uzaktır. Onun gücü dünyayı kontrol etme yetisinden değil, doğanın devinimine boyun eğbilmesinden gelir. O ne kendini toplum içinde ayrıcalıklı bir konuma getirmeye çalışır, ne de insanın doğa içinde ayrıcalıklı bir konumu olduğu sanrısıyla hareket eder.

Eserin insanın doğada ayrıcalıklı bir konumu olmadığını savunması, elbette kaçınılması güç bir çelişkiyi de beraberinde getirir. Şöyle ki, metnin yazarları bir yandan insanın doğadaki binbir çeşit varlıktan farksız olduğunu savunurken, bir yandan da insan için ve insanlara liderlik etme hakkında yazılmış bir eser üreterek insana verdikleri kıymeti gözler önüne sermişlerdir. Elbette bu, insanı doğadaki ayrıcalıklı konumundan etmeyi amaçlayan bütün felsefi ve edebî eserlerin ortak çıkmazıdır. Nitekim bazen insanı ve insan kibrini eleştirirler de, felsefe ve edebiyat neticede yine insan için vardır. Metnin paradokslarla ve kelime oyunları ile dolu olduğu göz önüne alınırsa verilen bu mesaj (insanın doğada ayrıcalıklı bir yerinin olmaması) ve bunun için seçilen araç (edebiyat ve felsefe) arasındaki uyumsuzluğun yazarların da gözünden kaçmış olamayacağı, bilakis metnin başlı başına bir paradoks performansı olarak yazılmış olması muhtemeldir.

Bu tercümenin hazırlanmasında bilgi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen Elif Özbey, Kasım Özbey, Güçsal Pular, Burcu Erbayraktar, Gülis Zengin ve Esen Kirdiş’e teşekkürü borç bilirim.

Sonya Özbey
Şubat 2016

I

“Yol” olarak tayin edilmiş yol nihai yol değildir.

“İsim” olarak tayin edilmiş isim nihai isim değildir.

İsimsiz ki, o her şeyin¹ başlangıcıdır.

İsimli ki, o her şeyin anasıdır.

İşte böylece her zaman

Arzulardan arın, esrarengizi gör;

Arzulara bürün, arzu uyandırmanı gör.

İşte bu iki hâl,

Birlikte ortaya çıkar, fakat farklı adlar alır.

Birlikteliklerine gizem denir.

Gizemin kendisinden bile gizemli,

Onlar inceliklere açılan kapıdır.

1 “Binbir şey” veya “her şey” olarak tercüme edebileceğimiz ifadenin aslı “on bin şey”dir (萬物 wànwù). Sayılamayacak kadar çok çeşitlilikteki varlık ve olayların bütününe işaret eder. Wáng Bì ve Héchàng Gōng tarafından hazırlanmış daha eski tarihli derlemelerde “binbir şey” yerine “yer ve gök” (天地 tiān dì) ifadesinin kullanıldığı da görülür. Bu mısranın tercümesinde 1972-1974 yılları arasında yapılan kazılarda ortaya çıkarılan Mǎwángduī metinleri esas alınmıştır.

II

Dünyadaki herkes güzeli güzel olarak bilir
Ve çirkinlik de bu yüzden vardır.
Herkes iyiyi iyi olarak bilir
Ve kötülük de bu yüzden vardır.

İşte böylece,
Varlık ve yokluk birbirini doğurur,
Zor ve kolay birbirini tamamlar,
Uzun ve kısa birbirini şekillendirir,
Yukarı ve aşağı birbirini doldurur,
Sesler ve tonlar birbiriyle uyuşur,
Önce ve sonra birbirini izler.

İşte böylece, ermiş kişi:
Eyleme geçmeden iş bitirir,
Söz söylemeden öğreti üretir.
Binbir türlü şeyi çekip çevirir, ama hiçbirini başlatmaz.
Hamlesini yapar, ama sonuca bel bağlamaz.
İşleri tamamlar, ama üzerlerinde durmaz.
Ve üzerlerinde durmadığı için de,
Hiçbir iş yolundan çıkmaz.

III

Kodamanlara itibar gösterme ki,
İnsanlar birbiriyle çekişmesin.
Zor temin edilene değer verme ki,
İnsanlar çalıp çırpmasın.
Arzu edileni sergileme ki,
İnsanlar birbirine düşmesin.

Bu yüzdendir ki, ermiş kişi yönetirken:
Kalplerin boşalmasını,¹ ama karınların doymasını sağlar.
İstekleri zayıflatır, ama kemikleri kuvvetlendirir.
İnsanları daima âlimlikten² ve arzudan yoksun bırakır
Ve âlimler bir eyleme geçmeye cüret edemez.
Yaptıkları bunlardan ibarettir
Ve işte böylelikle düzensiz bir şey kalmaz.

-
- 1 Klasik Çin felsefesinde kalp hem düşünme ve yargılama, hem de hissetme organı olarak öne çıkar. Kalbin boşaltılması onun her tür önyargıdan ve içselleştirilmiş fikirden arınması anlamına gelir.
 - 2 “Zhī” (知) karakteri birincil olarak “bilmek”, “anlamak” anlamlarına gelmektedir. Eski metinlerde bazen “bilgi”, “irfan” anlamlarına gelen “zhì” (智) karakteriyle dönüşümlü kullanıldığı da görülür. *Dào Dé Jīng*’de çoğunlukla âlim olma ama bilge olmama (ki bu anlamıyla Konfüçyüsçülük’e yapılan bir gönderme olarak okumak mümkündür), ya da daha ender karşılaşılan ikincil nitelikteki “gözü açıklık”, “uyanıklık” anlamıyla kullanıldığı görülür.

IV

Yol dediğimiz bir boşluktur,
Kullanıldıkça dolmaz.
Ne derin ve muazzam,
O ki binbir şeyin atasından da önce gelir.

Keskini körleştirir,
Düğümü çözer.
Aşırılı ölçülü kılar,
Tozu dumanı dindirir.

Ne derin ve durgun
Ve sanki hep kalıcı.
Kimin evladıdır bilinmez,
Kutsal atalardan da önce gelir gibidir.

V

Gök ve yer insancıl¹ değildir,
Onlar için her şey samandan köpeklere² eştir.
Ermişler³ insancıl değildir,
Onlar için herkes samandan köpeklere eştir.⁴

Göğün ve yerin arası bir körüğe benzer:
Boşluğudur onu tükenmez kılan,
Ne kadar devinirse o kadar çoğalır.
Sözün fazlası ise tükenmeye yol açar
Ve boşluğu⁵ benimsemeye eş değildir.

-
- 1 Rén (仁) karakteriyle ifade edilen “insancılık” Konfüçyüsçülük’ün temel erdemlerinden biridir.
 - 2 Samandan yapılmış köpekler. Bunlar ölülerin saygınlığını ve ebediliğini ifade eden Konfüçyüsçü ritüellerde kullanılır, ritüel bittiğindeyse değersiz bir çöp gibi kenara atılırdı. Bu kendi içinde çelişen âdete yapılan göndermeyle, insanların ayrıcalık ve ebediyet taleplerinin gülünçlüğü ifade edilmektedir.
 - 3 “Ermiş” olarak çevrilen “shèng rén” (聖人) kelimesi “kemale ermiş, bilge kişi” anlamına gelir.
 - 4 Nasıl ki yer ve gök, Konfüçyüsçülerin iddia ettiğinin aksine, insanları diğer yaratıklardan ayrı tutmuyorsa, ermişler de her şeye yer ve göğün davrandığı gibi, yani eşit davranırlar.
 - 5 “Zhōng” (中) kelimesi “merkez” veya “orta” anlamlarına gelir. Hem üçüncü fragmanda görülen “boş kalp” ifadesiyle (ki kalp de gövdenin ortasında yer alır), hem de daha sonraki fragmanlarda geçen tekerlek göbeği, geçit ve vadi metaforlarıyla ilişkili bir kelimedir ve bu sebeple boşluk, dinginlik, sükûnet gibi kavramlarla ilişkilidir.

VI

Vadinin ruhu ölümsüzdür,
Biz ona esrarengiz dişi¹ deriz.
Esrarengiz dişiliğe açılan geçide ise,
Göğün ve yerin kaynağı deriz.

O ipek bir iplik gibi esnek ve fasılasızdır.
Görünümü baki,
İşlevleriye bitmez tükenmezdir...

1 Vadi ve dişilik imgeleri, bereket anlamıyla ilişkilidir; dişilik imgesi ayrıca daha sonraki fragmanlarda da görülebileceği üzere, yumuşaklık ve esneklik nosyonlarıyla da ilişkilidir.

VII

Gök kalıcı, yer uzun ömürlüdür.
Kalıcı ve uzun ömürlüdürler,
Zira kendileri için yaşamazlar.
Uzun yaşamaları da bundandır.

Bu yüzdendir ki ermiş kişi:
Kendini geriye atar, ama kendini ön safta bulur.
Kendini dışarıda tutar, ama kendini müesses bulur.
Bunlara sebep kişisel çıkarlarının olmaması değil midir?
Ve kişisel çıkarlarını tam olarak böyle gerçekleştirir.

VIII

En iyisi su gibidir.
Suyun iyiliği binbir şeyi beslemesindedir.
Mücadele vuku bulursa da,
Herkesin tiksindiği yeri mesken tutmasındadır.¹

O Yol'a yakındır.
Mekânı en uygun yerde,
Kalbi kusursuz derinlikte,
Eliaçıklığı kusursuz doğallıkta,
Sözleri kusursuz dürüstlüktedir.

İdaresinin düzeni kusursuz,
İşleri halletme yeteneği kusursuz,
Hareketlerinin zamanlaması kusursuzdur.

O kimseyle mücadeleye girmez,
Bu yüzden de hatadan uzak kalır.

1 Ermiş kişi herkesin burun kıvrıldığı görevleri ve unvanları üstlenmekten gocunmaz. Benzer temalar otuz dokuzuncu, kırk ikinci, altmış birinci ve altmış altıncı fragmanlarda da görülür.

IX

Çoğaltıp biriktirmek, sonlandırmak kadar iyi değildir.
İşleyip bilemekle hiçbir şeyin ömrü uzamaz.
Altın ve yeşim taşlarıyla dolu bir odayı kimse koruyamaz.
Saygınlık, zenginlik ve kibir felaket getirir.

İşler yürürken kendini geriye çekmek:
İşte Göğün Yol'u budur.

X

Ruhunu besleyip her şeyin birliğini kucakladığında,
Birlikten ayrılmadan kalabilir misin?
Hayat enerjini¹ yoğunlaştırıp narin kalarak,
Bir çocuk² gibi olabilir misin?
Kara aynayı³ işleyip temizleyerek,
Kusursuz olabilir misin?
Halkını sevip devletini yönetirken,
Âlimlikten yoksun kalabilir misin?
Göklerin kapıları açılıp kapanırken,
Dişiliğe bürünebilir misin?
İdrak gücün dört bir yana nüfuz ederken,
Âlimlikten yoksun kalabilir misin?

O ki doğurur ve büyütür.
Doğurur, ama sahiplenmez,
Liderlik yapar, ama patronluk taslamaz.
Derin Erdem işte budur.

-
- 1 Hayat enerjisi olarak çevrilen kelimenin Çincesi qì'dir (氣). Karakter şekil olarak pirinçten (氣 mǐ) yükselen buhara (气 qì) işaret eder. Her varlığı oluşturan ve her varlığın geri döndüğü enerji, yaşam nefesi qì'dir.
 - 2 Dişilik imgesinin yanı sıra çocukluk imgesinin de *Dào Dé Jīng*'de önemli bir yeri vardır. Yumuşak, esnek, ama yine de kuvvetli olmayı simgeler.
 - 3 Eski Çin'de parlatılmış ve işlenmiş bronzdan önce durgun sular ayna işlevi görürdü. O yüzden burada karanlık aynadan kastedilen bulanık ve pis sudur.

XI

Bir tekerleğin göbeğinin etrafında birleşmiş
Otuz parmaklığı düşün,
[Tekerin ortasındaki] boşluktur bir arabayı faydalı kılan.

Kilden yapılmış toprak bir kabı düşün,
[Kabın] boşluğudur onu faydalı kılan.

Oda yapmak için oyulmuş bir pencereyi, kapıyı düşün,
[Pencerenin ve kapının] boşluğudur bir odayı faydalı kılan.

İşte bu şekilde,
Varlık çıkar içindir,
Yokluk ve boşluksa fayda için.

XII

Beş renk¹ insanın gözünü kör eder.
Av peşinde dörtlale at koşturmak insanı çılgına çevirir.
Elde edilmesi güç mal mülk insanın işlerini aksatır.
Beş tat insanın damağını yorar.
Beş ses insanın kulağını sağır eder.

İste bundan dolaydır ki, ermiş kişi yönetirken,
Halkının karnını doyurur, gözünü değil.
Böylece öncekini yeğler, sonrakini savar.

1 “Beş renk” insanın görsel spektrumunun tümünü temsil eder. Daha sonrakı mısralarda kullanılan “beş tat” ve “beş ses” ifadeleri de gene aynı şekilde insanın tat ve işitme algılarının tamamını harekete geçiren uyarıcılar anlamında kullanılmıştır.

XIII

Lütuf da hakaret de başa beladır.
Kendine ve bedenine¹ tasayla özen göster.

“Lütuf da hakaret de başa beladır”
Derken kastedilen nedir?
Lütuf bahşedilmek, ast olmak demektir,
Lütfu erişmek de başa beladır, lütfu kaybetmek de.
Bu da demektir ki: Lütuf da hakaret de başa beladır.

“Kendine ve bedenine tasayla özen göster”
Derken kastedilen nedir?
Tasalanma sebebim bir bedenimin olmasıdır,
Bedenim olmasaydı tasalanacak neyim kalırdı?

Bundan dolayıdır ki:
Bedenine dünyaya özen gösterdiği kadar özen gösteren kişiye,
Dünya emanet edilebilir.
Bedenini dünyayı sevdiği kadar seven kişiye,
Dünya teslim edilebilir.²

1 Burada kullanılan Çince karakter shēn'dir (身). Shēn eski metinlerde bazen “beden” anlamında bazen de “kişi”, “şahıs” anlamlarında kullanılır.

2 Kendi bedenine özen gösterme teması egoizmden ziyade yönetme hırslarının olmamasıyla ilişkilidir. Nitekim dünyaya hâkim olma hırslarının olmayan kişi en iyi lider adayıdır.

XIV

Bakılıp da görülmeyene küçük deriz.
Dinlenip de duyulmayana sessiz deriz.
Tutulup ele geçirilemeyene pürüzsüz deriz.
Bu üçü incelenip gözlemlenemez,
Bu yüzden de karışıp bir olurlar.

Üstü berrak değildir,
Altı muğlak değil.
Arasan da bir isim veremezsin,
O ki hiçliğe aittir.

Bunun içindir ki ona,
Şekli olmayanın şekli, var olmayanın biçimi denir.
Ve bunun içindir ki ona, “derin belirsizlik” denir.
Takip etsen de arkasını göremezsin,
Yaklaşsan da önünü göremezsin.

Bugünün Yol’unu kavra,
[Kavra ki] bugün var olanı yönetesin,
[Kavra ki] geçmişin başlangıcını anlayasın.
İşte buna “Yol’un kanunu” denir.

XV

Eski zamanların faziletli Yol yolcuları,
Derin, incelikli ve esrarengizdi.
Usun ve anlayışın da ötesindeydiler.
Anlayışın ötesinde oldukları için,
Onları betimleyici bu övgüyü dizdim.

Nasıl da dikkatli, kışın sulara yürür gibi...
Nasıl da tedbirli, etrafından çekinir gibi...
Nasıl da ağırbaşlı, tıpkı bir misafir gibi...
Nasıl da sırra kadem basar, eriyen bir buz gibi...
Nasıl da sağlam, işlenmemiş ağaç gibi...
Nasıl da uçsuz bucaksız, derin bir vadi gibi...
Nasıl da karmakarışık, bulanık bir su gibi...

Kim ki karışıklığı dinginleştirirse, gitgide huzuru sağlar.
Kim ki sükûnete hareket verirse, gitgide her şeye hayat verir.
Bu yolu takip edenler bolluğu arzulamazlar,
Bolluğu arzulamadıkları için de mütevazı
Ve değişime açık¹ kalabilirler.

1 İfadenin Çincesi *bù chéng*'tir (不成) ve bire bir tercümesi “tamamlanmamış olmak”tır. *Chéng* (tamamlanmış olmak) Konfüçyüsçü metinlerde karakter gelişimini tamamlamış olmak anlamında kullanılır ve bu durum övülür. Oysa hem *Dào Dé Jīng*, hem de *Zhuāngzǐ* adlı diğer bir Daoist metinde tam tersi, “tamamlanmamış olmak” övülür. Burada övülen durum toyluk, zayıf karakterlilik değil, doktrine edilmiş olmama, devamlı değişme hâlidir.

XVI

Boşluğa erişmek ulaşılacak son noktadır.
Sükûneti korumak aslın kendisidir.

Binbir şey birbiri yanı sıra oluşur,
Biz de durup asıllarına dönüşlerini izleriz.

Varlıklar pek çok...
Hepsi köklerine döner.
Köklerine sükûnet denir.

Sükûnet yazgıya dönüştür.
Yazgıya dönüş daimîliktir.
Daimîliği bilmek aydınlanmak,
Daimîliği bilmemek budalalıktır.
Budalalık belayı da beraberinde getirir.

Daimîliği bilen her şeyi kucaklar.
Her şeyi kucaklamak liderliktir.
Liderlik hükümdarlıktır.
Hükümdarlık Göge dairedir.
Göge dair olan Yol'a da dairedir.
Yol'a dair olan şahsiyet fikrinden ve felaketten uzak olmaktır.

XVII

En iyi lider insanların ancak varlığından haberdar olduğu liderdir.

İkinci en iyi lider insanların övgüyle bahsettiği liderdir.

Ondan sonraki en iyi lider insanların korktuğu liderdir.

En kötüsü ise insanların alay ettiği liderdir.

Eğer güvenilirlik yoksa güven de olmaz.

[Liderin] kıymetli sözlerine göre planlar yapılır.

İşler tamamlanır, amaçlara erişilir.

Halk da “Her şeyi kendi kendimize yaptık,” der.

XVIII

Büyük Yol göz ardı edildiği zaman,
“İnsancılık” ve “doğruluk” prensipleri ortaya çıkar.¹
Âlimlik ortaya çıktığı zaman,
Sahtelik de ortaya çıkar.
Ailevi ilişkilerde uyum kaybolduğu zaman,
“Anne babaya saygı” ve “merhamet”
Prensipieri ortaya çıkar.²
Devlet ve aile işleri kargaşa içinde olduğu zaman,
“Örnek devlet adamı” mefhumu ortaya çıkar.

-
- 1 “İnsancılık” ve “doğruluk” Konfüçyüsçülük’ün temel erdemlerindendir. Bu erdemlerin zorla öğretilmesi, ortada düzenin zaten olmadığını gösterir. Mühim olan insanların hâlihazırda iyi davranmasıdır.
 - 2 “Anne babaya saygı” ve “merhamet” de Konfüçyüsçülük’ün temel erdemlerinden sayılır.

XIX

Âlimliğı ve bilgiçliğı bir kenara bırakırsan,
Halka yüz kat faydan dokunur.
“İnsanlık” ve “doğruluk” prensiplerini bir kenara bırakırsan,
Halk “anne babaya saygı”yı ve “merhamet”i
Yeniden hayata geçirir.
Fırsatı ve çıkarı bir kenara bırakırsan,
Ortada ne hırsız kalır ne de hain.

Bu üç sözün yetersiz olduğı düşünölür,
Bunları bir anafikre bağlamam gerekirse:
Yalınlık göster, sadeliğı benimse,
Bencilliğı azalt, arzularını frenle.

XX

Öğrenimi¹ bırakmak kime ne üzüntü getirmiş?
Kabul ve ret, güzel ve çirkin birbirinden ne kadar farklı?

Eğer ki halkın korktuğu biriysen,
Senin de halktan korkman kaçınılmazdır.

Bu nasıl bir belirsizlik!
Sınırlarına erişilmez...
Herkes güleç ve coşkulu,
Tıpkı bir ziyafette gibi,
Veya baharda yüksek düzlüklere tırmanır gibi.
Bir ben durgun ve ifadesizim,
Henüz gülümsemeyi öğrenmemiş bir bebek gibi.

Bu nasıl bir bitkinlik!
Dönecek bir yerim yokmuş gibi...
Herkes çok şeye sahip,
Bir ben yoksunum.
Ben ki bir budalanın yüreğine sahibim.

Bu nasıl bir yalınlık!
Sıradan insanlar ıslıl ıslıl,
Bir ben kasvet doluyum.

1 Öğrenim görmeye yöneltilen eleştiri âlimliğe yöneltilen eleştiriyle ilişkilidir.

Sıradan insanlar ince eleyip sık dokur,
Bir ben kör ve karanlıktayım.

Bu nasıl bir derinlik!
Denizlerde durmaksızın sürüklenir gibi.
Sıradan insanlar amaç sahibi,
Bir ben adam yerine konulmayacak kadar budalayım.

Arzularım bile diğerlerininkinden farklı,
[Ben ki] beni besleyen anaya¹ kıymet veririm.

¹ Burada yol kastedilmektedir.

XXI

Büyük Erdem'in suretini,
Yol'u takip etmekte ara.
Yol'un cismine gelince,
O, müphemlikte eşsizdir.

O müphemlik ki,
İçinde ne imgeler barındırır.
O müphemlik ki,
İçinde ne cisimler barındırır.
O karanlık ve derinlik,
İçinde ne özler barındırır.
O özler ki hakikiliğin doruk noktasındadır,
İçlerinde gerçeklik ve samimiyet barındırırlar.

Günümüzden geçmişe isimleri kaybolmamıştır,
Biz her şeyin atasını takip edebilelim diye.
Her şeyin atasının ne olduğunu nereden mi biliyorum?
İşte bu sayede!

XXII

Önce eksik, sonra bütün.
Önce eğri, sonra düz.
Önce boş, sonra dolu.
Önce eski, sonra yeni.
Önce az, sonra çok.
Nihayetinde karmakarışık.

İşte bu yüzden ermiş kişi,
Birliği benimser
Ve dünyaya çobanlık yapar.

Kendini göstermez,
İşte bu yüzden aşikârdır.
Göz önünde bulunmaz,
İşte bu yüzden ılık saçar.
Kendini övmez,
İşte bu yüzden başarıyı yakalar.
Kibirlilik yapmaz,
İşte bu yüzden kalıcıdır.
Kimseyle dalaşmaz,
İşte bu yüzden kimse de onunla dalaşmaz.

Eskilerin “Yalnız eğilerek bütün olabilirsin,”¹ sözü ne doğru,
Gerçekten de seni bütüne götüren budur.

1 Bir doğrunun eğilerek en mükemmel şekil sayılan daireyi oluşturması gibi, ancak esneklik ve mütevazılık göstererek bir insan mükemmelliğe erişebilir.

XXIII

Az konuşmak doğallıktan gelir.
Şiddetli bir rüzgâr sabaha kadar dayanmaz,
Sağanak bir yağmur bütün gün sürmez.
Kimdir bunların sebebi? Gök ve yer.
Ama onlar bile sürekliliklerini sağlayamaz,
İnsanlar nasıl sağlasın?

İşte bu yüzden,
İşlerinde Yol'u takip edenler,
Yol'a katılır.
Erdem'i takip edenler,
Erdem'e katılır.
[Yol'u ve Erdem'i] kaybedenler ise kaybolurlar.

Yol, Erdem'e katılanlarla çoğalır,
Onu kaybedenlerle de azalır.

XXIV

Kendini metheden yerini sađlama alamaz.
İri adımlarla yürüyen yol katedemez.
Kendini göstermeye çalışan yükselemez.
Göz önünde olmaya çalışan parlamaz.
Kendini öven başarılı olamaz.
Kibirlik eden kalıcı olamaz.

Yol'a gelince, şöyle ki:
"Yemekte ve eylemde aşırıya kaçma
Herkesin küçümsediğı şeylerdir," denir.
Bu yüzden bunları arzulayan kişi [hiçbir yerde] tutunamaz.

XXV

Varlıklar ki:

Kaosun içinde oluşmuş,
Gökten ve yerden önce hayat bulmuşlardır.

Bu nasıl bir ıssızlık ve tenhalık,
Tek başına kımıldamadan durur, değişmez.
Göğün ve yerin anası olması mümkündür.

Adını bilmem,
Ona Yol denir.
Onu adlandırmak zorunda olsaydım,
Ona “Ululuk” derdim.
“Ululuk”, “yola çıkmak” demektir.
“Yola çıkmak”, “uzaklık” demektir.
“Uzaklık”, “esasa dönüş” demektir.

Yol uludur.
Gök uludur.
Yer uludur.
Hükümdar uludur.

Bu diyarda dört ulu vardır
Ve hükümdar bunların birlik oldukları yerededir.
İnsan toprağın kanununa riayet eder.

Toprak göğün kanununa riayet eder.
Gök Yol'un kanununa riayet eder.
Yol da kendiliğindenliğin¹ kanununa riayet eder.

1 “Kendiliğindenlik” olarak tercüme edilen “zìrán” (自然), zora başvurmada, spontane gelişen olayları tanımlamak için kullanılır.

XXVI

Ağırlık hafifliğin köküdür.
Sükûnet galeyana egemendir.

Bu suretle mümtaz insanlar,
Gün boyu yolculuk ettiklerinde bile,
Yük arabalarından ve ağırlıklarından uzaklaşmazlar.
Konaklayacak bir yer olsa bile,
Sessiz bir köşede kalır
Ve böylece yüceliklerini korurlar.

Binlerce arabaya hükmeden
Nasıl kendini ve bedenini ihmal etsin?
İhmalkârlık yapan esas olanı kaybeder.
Galeyana gelen egemenliği kaybeder.

XXVII

Mahir seyyah ardında teker izi bırakmaz.
Mahir hatip gaf yapmaz.
Hesapta mahir olan, hesap tahtası kullanmaz.
Mühür vurmakta mahir olan, sürgü veya mandal kullanmaz,
Yine de mühürleri açılmaz.
Bağlamakta mahir olan ip kullanmaz,
Yine de bağladığı çözülmez.

İşte bu suretle ermiş kişiler,
Halka yardım hususunda daima mahirdir.
Öyle ki kimseyi yüzüstü bırakmazlar.
Kullanışlı hiçbir şeyi kenara atmazlar.
Buna “aydınlığın yolu” denir.

Böylece mahir, mahire üstatlık yapar,
Vasıfsız da mahire sermaye sağlar.
Üstadına saygı duymayan ve kullanışlıya değer vermeyen,
Bilgili olsa bile yanlış yola sapar.
Buna “inceliklerin esası” denir.

XXVIII

Erili bilip dişiliği korumak,
Dünyanın nehri olmaktır.
Dünyanın nehri olursan,
Daimî Erdem senden ayrı durmaz
Ve böylece çocukluğa dönersin.

Pirüpakı bilip ayıbı korumak,
Dünyanın vadisi olmaktır.
Dünyanın vadisi olursan,
Daimî Erdem sana kâfi gelir
Ve böylece işlenmemiş ağacın hamlığına dönersin.

Akı bilip karayı korumak,
Dünyayla hemhâl olmaktır.
Dünyayla hemhâl olursan,
Daimî Erdem eksiksiz kalır
Ve böylece sonsuza dönersin.

İşlenmemiş ağaç kesildiğinde
Araç gereçler ortaya çıkar.
Ermiş kişi vazifelendirildiğinde
İdareciler ortaya çıkar.
En iyi kurulmuş düzendeyse kesip bölmek yoktur.

XXIX

Dünyayı ele geçirmeyi isteyip öyle davrananların
Başarılı olamadıklarına şahit oldum.
Dünya ki tinsel bir alettir, yönetilemez.
Onu yöneten onu mahveder.
Onu gaspetmeye çalışan onu kaybeder.

Varlıklar ki:

Bazıları ilerler, bazıları izler.
Bazıları sıcak, bazıları soğuk nefes verir.
Bazıları güçlüdür, bazıları da zayıf.
Bazıları taşır, bazıları da düşürür.¹

Bu yüzdendir ki ermiş kişi:

Aşırıdan, fazladan ve çoktan kurtulur.

1 Bu dizenin tercümesinde Muhaddere N. Özerdim'in 1963'te yaptığı tercümeye danışılmıştır.

XXX

Halkın hükümdarı Yol'un desteğini yanına aldığı zaman,
Orduyla dünyaya egemen olmayı arzulamaz.
Nitekim böylesi eylemler dönüp dolaşır, sana döner.
Taburların yerleştirildiği yerlerde, dikenler ve çalılar biter.

Mahir olan:

Sonuca ulaşır ve orada durur,
İstedliğini elde etmek için güç kullanmaz.
Sonuca ulaşır ama övünmez, küstahlık etmez,
böbürlenmez.
Sonuca ulaşır ama hâlihazırda elinde bulunanı temin etmez.
İşte buna “güç kullanmadan sonuca ulaşmak” denir.
[Doğurduğu] şartlar kalıcı olmaya meyillidir.

Eğer bir şey en gürbüz zamanında ihtiyarlayıp eskirse,
Buna Yol'dan sapmak denir.
Yol'dan sapanın sonu erken olur.

XXXI

Silahlar uğursuzluk araçlarıdır
Ve genellikle nefret edilirler.
Bu yüzden Yol sahipleri,¹
Onları elde bulundurmaz.

Yöneticiler barışta sol tarafı,
Savaşta sağ tarafı şerefendirirler.²
Silahlar [gerçek] yöneticilerin aletleri değildir
Ve uğursuzluk araçlarıdır.
Son çare olarak kullanıldıklarında bile,
Sakin ve kayıtsız bir tavır sergilemek,
Onları haz nesnesi olarak görmemek lazımdır.

Onları haz nesnesi olarak görmek,
Başkalarını öldürmekten zevk almaya eşittir.
Başkalarını öldürmekten zevk alan,
Bu dünyada emellerine varamaz.

Kutlu zamanlarda sol yana,
Yas zamanlarında sağ yana öncelik verilir.
Aynı şekilde komutan vekili solda,

1 Bu dizenin tercümesinde Wáng Bì ve Hésàng Gōng tarafından hazırlanmış derlemeler örnek alınmıştır. Mǎwángduī metinlerinde bu dizede “arzu sahipleri” kullanılmıştır.

2 Eski Çinliler sol tarafa önem verir ve saygıya layık insanları sol taraflarına alırlardı.

Başkomutan sağda yerini alır.
Bu da demek oluyor ki:
Mevki hususunda yas usulleri gözetilmiştir.

Bu suretle,
Büyük halk kitlelerini öldürürsen,
İstirap ve kederle ağla.
Savaşta galip gelirsen,
Cenaze töreninde yerini al.

XXXII

Yol daima isimsizdir.
İşlenmemiş ağaç belki önemsiz görünür,
Ama gök ve yer ona astmış gibi davranmaz.

Eğer soylular ve hükümdarlar onu muhafaza ederlerse,
Binbir şey kendiliğinden onlara riayet eder.

Gök ve yer bir araya gelir,
Tatlı çiy¹ oluşur.
Kimsenin emri olmadan,
Her yere eşit dağılır.

Düzen kurulmaya başlandığında,
İsimler oluşur.
İsimler bir oluşmaya başladığında,
Kimse bunu durduramaz.
Nerede duracağını bilmektir
Tehlikeleri önleyen.

Irmaklar ve okyanuslar küçük vadiler için neyse,
Yol da dünya için odur.

1 Tatlı çiy (甘露 gānlù) bir çay çeşididir. Arthur Waley'in de 1934'te basılmış tercümesinde belirttiği gibi, yalnızca devlette barış ve sükûnet sağlandığı zaman büyüdüğüne inanılırdı.

XXXIII

Başkalarını bilmek akıllılık,
Kendini bilmek irfan sahibi olmaktır.

Başkalarının üstesinden gelen iktidar sahibi,
Kendisinin üstesinden gelen ise güç sahibidir.

Neyin yeterli olduğunu bilmek zenginlik,
Azimle yol almak irade sahibi olmaktır.

Sahip olduğunu kaybetmemek kalıcı olmak,
Ölüp unutulmamak uzun ömürlü olmaktır.

XXXIV

Yol ki, akar her yere,
Hem sağa hem de sola.

İşler tamamlanır,
Görevler yerine getirilir,
Ama o yine de unvansız ve isimsiz kalır.

Binbir şey ona doğru döner,
Ama o onların hükümdarı gibi davranmaz.
Tam tersine, o arzudan yoksundur
Ve ufak şeylerle birlikte anılır.

Binbir şey ona doğru döner,
Ama o, onların hükümdarı gibi davranmaz
Ve yüce şeylerle birlikte yazgısı yazılır.

Bu suretle, ermiş kişi büyük şeyler başarabilir.
O ki büyüklenmez
Ve bu yüzden de büyük olmaya muktedirdir.

XXXV

Büyük sureti kavrarsan,
Gök ve yer sana doğru yönelecektir.
Onlar yöneldiği vakit felaket kalmayacak,
Sükûnet ve barışın en büyüğüne erişilecektir.
Müzik ve yemek,
Yoldan geçen gezginleri durduracaktır.

Yol'u söze dökecek olursak:
O tatsızlık derecesinde yavandır.
Bakarsın ama göremezsın.
Dinlersin ama duyamazsın.
Yine de ondan istifade ettikçe,
Onu tüketemezsin.

XXXVI

Bir şeyi daraltmak istiyorsan,
Önce onu genişletmelisin.
Bir şeyi zayıflatmak istiyorsan,
Önce onu güçlendirmelisin.
Bir şeyden ayrılmak istiyorsan,
Önce onunla birleşmelisin.
Bir şeyi almak istiyorsan,
Önce onu vermelisin.
Buna “ince kavrayış” denir.

Zayıf ve yumuşak olan güçlü ve sert olanı alt eder.
Nasıl ki bir balık derinliklerden çıkarılıp alınmamalıdır,
Devletin keskin aletleri toplum önünde teşhir edilmemelidir.

XXXVII

Yol daima isimsizdir.

Eğer soylular ve hükümdarlar onu muhafaza edebilirse,

O zaman binbir şey kendiliğinden dönüşür.

Dönüşüp de eyleme geçmeyi isteyen olursa,

Onu isimsizliğin yalınlığıyla yatıştır.

Eğer isimsizliğin yalınlığıyla yatışırsa,

Kabahatsiz kalır.

Kabahatsiz kalırsa,

Sükûnete erişilir,

Gök ve yer de kendiliğinden düzene oturur.

XXXVIII

En yüce Erdem erdemlilik taslamaz,
Bu yüzden de onda erdem mevcuttur.
En aşağı erdemse erdemliliği elden bırakmaz,
Bu yüzden de onda erdem mevcut değildir.

En yüce Erdem ne eyleme kalkışır, ne de bunu tasarlar.
En yüce insancılık eylemde bulunur, ama bunu tasarlamaz.
En yüce doğruluk eylemde bulunur ve bunu tasarlar.
En yüce usul ve âdet eylemde bulunur, ama karşılık
beklemez.
Bu suretle kollar sıvanır ve en sonunda zora başvurulur.¹

İşte bunun içindir ki:
Yol kaybolduğu vakit “erdem” doğar.
“Erdem” kaybolduğu zaman “insancılık” doğar.
“İnsancılık” kaybolduğu zaman “doğruluk” doğar.
“Doğruluk” kaybolduğu zaman “usul ve âdet” doğar.

Usul ve âdet, sadakat ve güvenirliliğin seyreltilmiş hâlidir
Ve kargaşanın başlangıcıdır.

1 Bu kıtada bir gerileme sürecinden bahsedilmektedir. İdeal durumda Konfüçyüsçülerin yaptığı gibi insancılık, doğruluk, usul ve âdet gibi erdemlerin altını çizmeye lüzum yoktur. Bunların bir prensipler bütünü olarak öğretilmesi, önünde sonunda beraberinde terbiye ve ceza usullerini de getirecektir. Benzer temalar XVIII. fragmanda da işlenmiştir.

Tahmin ve öngörü denilen şey,
Yol'un süslenip bezenmiş hâlidir
Ve kandırılmanın başlangıcıdır.

İşte bunun içindir ki, yüce insan:
Yoğun olanı mesken tutar, seyreltilmiş değil.
Özü mesken tutar, süsü değil.
Böylece ilkini yeğler, sonrakinden kaçınır.

XXXIX

Eski zamanlarda birliğe erişmiş olanlardan bahsederseniz:
Gök birliğe erişti ki berrak olsun.
Yer birliğe erişti ki huzurlu olsun.
Ruhlar birliğe erişti ki can bulsunlar.
Vadiler birliğe erişti ki dolsunlar.
Soylular ve hükümdarlar birliğe erişti ki
Dünyanın düzgünlük ölçütü olsunlar.

Bu suretle denmiştir ki:
Gök berrak olmasaydı, yarıp parçalanmıştı.
Yer durgun olmasaydı, un ufak olmuştu.
Ruhlar can bulmasaydı, sona ererlerdi.
Vadiler dolmasaydı, tükenirlerdi.
Soylular ve hükümdarlar rütbe ve ayrıma önem
vermeselerdi tökezlerlerdi.

Soylu olan kökünü bayağı olanda bulur.
Yüksek olan temelini alçak olanda bulur.
Bu suretle soylular ve hükümdarlar kendilerine
“Öksüz”, “kimsesiz” ve “çulsuz” der.
Böylelikle de temel olana kök salmış olurlar.
Onlar fazla saltanat arabasını arabasız olmakla eş tutarlar.
Bu nedenle onlar yeşim taşı gibi parlamayı arzulamaz,
Taş gibi sağlam olmayı yeğlerler.

XL

Aslına dönmek Yol'un devinimidir.
Zayıflık Yol'un işleme şeklidir.

Binbir türlü şey varlıktan doğmuştur.
Varlıksa yokluktan doğmuştur.

XLI

Büyük bilginler Yol'u duydukları zaman,
Özenle izinde yol alırlar.
Sıradan bilginler Yol'u duydukları zaman,
Kulak mı versinler, kulak arkası mı etsinler bilemezler.
Aşağı derecedeki bilginler Yol'u duydukları zaman,
Kahkahayla gülerler.
Onlar kahkahayla gülmeseydi,
Yol, Yol olarak addedilmeyi hak etmezdi.

Bundan dolayı yerleşmiş şöyle bir deyiş vardır:
Parlak Yol karanlıktır sanki.
İlerleyen Yol geriye gidiyordur sanki.
Düz Yol eğridir sanki.
Yüce Erdem derin bir vadi gibidir,
Geniş beyazlığı lekelidir sanki.
Engin Erdem eksik, sağlam Erdem metanetsizdir sanki.
Sağlam ve hakiki olan değişkendir sanki.

Büyük meydanın köşesi yoktur.
Büyük hazne ki hâlâ tamamlanmaktadır.
Büyük sesin sessiz perdeleri vardır.
Büyük şeklin biçimi yoktur.

Yol şanlı ama isimsizdir.
Sadece Yol hem başlatmakta, hem de tamamlamakta ustadır.

XLII

Yol'dan tek doğar,
Tekten de iki.
İkiden üç doğar,
Üçten de binbir türlü varlık.

Binbir türlü varlıklar
Yin'i taşır, yang'ı¹ kucaklar
Ve hayat enerjisiyle harmanlanıp ahenk yaratırlar.

Herkesin nefret ettiği şey,
Öksüz, kimsesiz ve çulsuz olmaktır.
Ama hükümdar ve soylu olan,
Kendini böyle adlandırır.

Varlıklara gelince:
Bazıları azalarak çoğalır,
Bazıları da çoğalarak azalır.

İnsanlara öğretilenleri biz de üstünde konuşup
Başkalarına öğretiriz.
Bu suretle “Zor ve kuvvet kullanmakla sonuca ulaşılmaz”
Sözünü öğretimin temeli sayarım.

1 En eski çağlarda yin (阴) ve yang (阳) bir dağın güneşli ve karanlık kısımlarına verilen isimlerken (karanlık tarafa yin, aydınlık tarafa yang denirdi), daha sonraları yin ve yang evrenin iki temel kuvvetini temsilen kullanılmaya başlanmıştır. Han Hanedanlığı zamanına yaklaştıkça da dişilik ve erillik anlamları yin ve yang'a sırasıyla yüklenmiştir.

XLIII

Dünyanın en yumuşak varlığı,
En katı olanı ezip geçer.¹
Mevcudiyeti olmayan,
Aralığı olmayan yerden geçer.
İşte böyle biliyorum,
Yapmadan yapmanın² faydalarını.

Sözsüz öğretiyе
Ve yapmadan yapmanın faydasına
Dünyada pek az kişi vasıl olur.

-
- 1 Bu fenomene örnek olarak LXXVIII. fragmanda suyun kayaları şekillendirmesinden bahsedilir.
 - 2 “Yapmadan yapmak” olarak tercüme edilen ifadenin Çincesi wú wéi’dir (無為). Wéi “yapmak, etmek, eylemde bulunmak” anlamına gelir, wú da olumsuzluk ön ekidir. Bu sebeple wú wéi ifadesini “eylemsizlik” veya “hiçbir şey yapmamak” olarak da tercüme etmek mümkündür. Ancak *Dào Dé Jīng*’de bu ifade eylemsizlikten, bir başka deyişle statükoyu korumaktan ziyade önceden planlamadan, spontane bir şekilde sonuca ulaşmak anlamında kullanılmıştır.

XLIV

Şöhret mi şahsın mı,
Hangisi sana daha yakın?
Canın mı mal mülk mü,
Hangisi daha kıymetli?
Almak mı kaybetmek mi,
Hangisi daha büyük dert?

Zaafın fazlası muhakkak büyük israf getirir.
İstiflemenin fazlası muhakkak büyük kayıp getirir.
Bu yüzdendir ki:
Neyin yeterli olduğunu bilersen,
Mahcup olmazsın.
Nerede duracağını bilersen,
Tehlikeye düşmezsin.
[Böylece] kalıcı olabilirsin.

XLV

En bütünü noksan görünür, ama faydaları bitmez tükenmez.
En dolusu boş görünür, ama faydalarının sonu yoktur.

En düzü eğri görünür.¹
Büyük beceri sakar görünür.
Büyük kâr eksik görünür.

Hareket soğuşu,
Durağanlık sığağı yener.
Sükûnet ve dinginlik ile
Tüm dünya düzene girer.

1 Dizelerin sıralamasında Guōdiàn yerine Mǎwángduī versiyonu esas alınmıştır.

XLVI

Dünyada Yol varken,
Binek atları tarlaları gübreler.
Dünyada Yol yokken,
Savaş atları varoşlarda yetiştirilir.

İhtirastan ağır kabahat yoktur.
Neyin yeterli olduğunu bilmemekten büyük felaket yoktur.
Sahip olma hırsından acılı bela yoktur.

Neyin yeterli olduğunu bilmek yeterliliğin kendisidir.
Daimî yeterlilik budur.

XLVII

O kapıdan dışarı çıkmadan dünyayı anlar,
Penceren dışarı bakmadan Göğün Yolu'nu bilir.
Ne kadar uzaklara gidersen bilgin de o kadar azalır.
Bu yüzden ermiş kişi:
Gitmez, ama bilir.
Görmez, ama adlandırır.
Eyleme geçmez, ama sonuçlandırır.

XLVIII

Kendisini öğrenime veren günden güne ağırlaşır.
Kendisini Yol'a veren günden güne hafifler.
Hafifler ve hafifler, ta ki yapmadan yapmaya erişinceye kadar.
Hiçbir şey yapmaz ama yapılmamış iş de kalmaz.

Dünyayı avucuna almak istiyorsan iş güç peşinde koşma.
İş güç peşinde koşan dünyayı avucuna almaya lâıyk değildir.

XLIX

Ermış kişinin asla bir kalbi yoktur.¹
O, halkın kalbini kendi kalbi olarak görür.²

İyi olana iyilikle karşılık verdiği gibi,
İyi olmayana da iyilikle karşılık verir.
Erdem iyiliktir.³

Dürüst olana dürüstlükle karşılık verdiği gibi,
Dürüst olmayana da dürüstlükle karşılık verir.
Erdem dürüstlüktür.⁴

Ermış kişi dünyada yaşadığı zaman,
Onun içinde kaybolup kalbini dünyayla birleştirir.
Halk gözünü ona diker, kulağını ona verir.
Ermış kişi onları çocukları gibi görür.

-
- 1 Burada ermiş kişinin kalpten yoksun olması kişisel fikir, eğilim ve çıkarlarının olmaması anlamına gelmektedir.
 - 2 Bir siyasi topluluğu bir insan bedenine benzetecek olursak (ki bu eski Çin’de yaygın bir düşünceydi) lidere o bedenin kalbi diyebiliriz. Kalp nasıl ki gövdenin ortasında, merkezindeyse, lider de halkın merkezindedir. Lider kendi eğilimlerini geride bırakıp halkın fikir ve çıkarlarını benimser.
 - 3 Fù Yì ünlü tefsirinde klasik metinlerde dé (德=erdem) karakterinin bazen eşsesli dé (得=ele geçirmek, erişmek) karakteri yerine kullanıldığını belirtir. Fù Yì’nin bu tespitiyle dayanarak bu dizeyi “[böylece] iyiliğe erişir” şeklinde çevirmek de mümkündür.
 - 4 Bu dize yine Fù Yì’nin tefsirine dayanarak “[böylece] dürüstlüğe erişir” şeklinde de çevrilebilir.

L

Hayata atılır, ölüme katılırız.
İnsanların onda üçü hayatın müritliğini,
Onda üçü de ölümün müritliğini yapar.
Onda üçü de geçim derdiyle yaşarken
Ölüm topraklarına doğru ilerler.
Peki neden? Hayatta kalma kaygısıyla yaşadıklarından.

İşittim ki hayatta kalmakta hünerli olanlar,
Dağlarda yürürken gergedanlardan
Ve kaplanlardan sakınmaz,
Orduya katıldıklarında zırh veya silah kuşanmazlarmış.
Gergedanlar boynuzlarını saplayacak,
Kapanlar pençelerini geçirecek,
Silahlar uçlarını doğrultacak yer bulamazmış.
Peki neden? Çünkü onların içinde ölüme yer yokmuş.

LI

Yol onları doğurur.
Erdem onları besler.
Varlıklara şekil verilir.
Eşyalar tamamına erdirilir.

Bu yüzdendir ki:
Binbir şey Yol'a hürmet, Erdem'e itibar eder.
Yol'a hürmet, Erdem'e itibar gösterirken,
Hiçbiri bunun için rütbe verilip ödüllendirilmez.
Bu daima kendiliğinden olur.

Yol onları:
Doğurur ve besler.
Büyütür ve yetiştirir.
Onları tamamına erdirir ve olgunlaştırır.
Destekler ve korur.

Hayat vermek ama sahiplenmemek,
Eylemde bulunmak ama karşılık beklememek,
Büyütmek ama buyurmamak,
İşte buna "esrarengiz Erdem" denir.

LII

Dünyanın bir başlangıcı vardır,
Onu dünyanın anası sayarız.
Onun anasını kavrarsan evlatlarını da anlarsın.
Evlatlarını anlayıp analarına döner, onu muhafaza edersen,
Hayat boyu belayla karşılaşmazsın.

Oyuğu kapayıp, kapıları¹ örtersen,
Hayat boyu gücün tükenmez.²
Oyuğu açıp işlere koşarsan,
Hayat boyu [derdine] şifa bulunmaz.

Küçüğü görmeye irfan sahibi olmak,
Zayıfı korumaya güçlü olmak denir.

Onun ışığını kullan, onun aydınlığına dön
Ve kendini felakete teslim etme.
İşte buna tecrübenin bakiliği denir.

1 Burada “oyuk” kelimesiyle ağız, “kapı” kelimesiyle ise göz ve kulaklar kastedilmektedir.

2 Daocu bedensel pratiklerde dışarı enerji akışını önlemek için vücut ve baştaki açıklıklar kapatılır.

LIII

Yeterli kavrayışa sahip olup Yol'u izleseydik,
Tek korkumuz yoldan sapmak olurdu.

Büyük Yol düzdür,
Ama halk patikaları sever.

Saraylar temiz ve pak,
Ama tarlalar ayırıkotlarına bürünmüş,
Ambarlar bomboş...
Elbiseleri süslü ve renkli,
Kuşaklarında keskin kılıçlar,
Yemeğe doymuş, mala mülke boğulmuşlar..
Buna hırsızlık denir
Ve hırsızlık Yol'a göre değildir.

LIV

Temeli sağlam atılmış olan yerinden sökülemez.
İyi kuşatılmış olan elden kaçamaz.
Atalarına kurban sunan evlat ve torunların soyu kurumaz.

Bunları kendinde uygularsan, Erdem'in esaslı olur.
Ailede uygularsan, Erdem fazlaşır.
Cemaatte uygularsan, Erdem kalıcılaşır.
Devlette uygularsan, Erdem verimlileşir.
Dünyada uygularsan, Erdem herkese erişir.

Kişiyeye uygun olana göre kişiyeyi gözet.
Aileye uygun olana göre aileyi gözet.
Cemaate uygun olana göre cemaati gözet.
Devlete uygun olana göre devleti gözet.
Dünyaya uygun olana göre dünyayı gözet.

Dünyanın böyle olduğunu nereden mi biliyorum?
Böyle işte.

LV

Erdemi tüm yoğunluğuyla ihtiva eden, bir çocuk gibidir:
Yabanarıları, akrepler, engerekler ve yılanlar onu ısırmaz;
Yırtıcı kuşlar ve vahşi hayvanlar onu kapmaz.

Onun kemikleri ve kasları yumuşak ve zayıftır belki,
Ama kavrayışı sıkıdır.
Dişiyile erkeğin birleşmesinden habersizdir daha,
Ama organı kızgındır.
Bu yaşam özünün doruğa erişmesidir.

Bütün gün bağırır, ama sesi kısılmaz.
İşte bu ahengin doruğa erişmesidir.

Ahengi bilmek, kalıcı olmak;
Kalicılığı bilmek, irfana erişmek demektir.
Yaşamın niceliğini artırmak uğursuzluk,¹
Aklınla hayat enerjini kontrol etmek zorlamaktır.²

Varlıkların en gürbüz zamanlarında yaşlanmasına
“Yol’a göre olmamak” denir.
Yol’a göre olmayan erken sonlanır.

1 Xiáng (祥) modern Çince’de iyi şans anlamına gelirken eski Çince’de kehanet, hatta kötü kehanet, kötü alamet, uğursuzluk anlamlarına gelebilmektedir.

2 Burada insanın bedenindeki yaşam enerjisini (氣 qì) manipüle etmeye dayalı Konfüçyüsçü enerji dönüştürme tekniklerinden bahsedilmektedir.

LVI

Çok bilen konuşmaz,
Çok konuşan bilmez.

Oyuğu kapa,
Kapıları ört,
Keskini körelt,
Düğümleri çöz.¹
Buna “esrarengiz birliktelik” denir.

İşte bu suretle ne onu elde edebilir,
Ne yakınında, ne de uzakta tutabilirsin;
Ne ona fayda sağlayabilir, ne de zarar verebilirsin;
Ne onu yüceltebilirsin, ne de alçaltabilirsin.

O ki tüm dünya için kıymetlidir.

¹ Burada “keskin” kelimesiyle kastedilen “dil”, “düğümler” kelimesiyle kastedilen ise “anlaşmazlıklar”dır.

LVII

Devleti doğrulukla yönet,
Orduyu kurnazlıkla konuşlandır,
İş güc peşinde koşmadan dünyayı avucunun içine al.

Bunun böyle olduğunu nereden mi biliyorum?
Şöyle ki:

Eğer dünyada tabu ve yasak çoksa,
İnsanlar asileşir.
Eğer halkın keskin silahları varsa,
Devlette ve ailelerde kargaşa artar.
Eğer halk fazla bilgiç olursa,
Tuhafliklar ortaya çıkar.
Eğer kanunlar fazla telaffuz edilirse,
Hırsız ve haydutlar artar.

İşte bu yüzden ermiş kişi der ki:
Ben eyleme geçmem
Ve halk kendiliğinden değişir.
Ben durgunluğu severim
Ve halk kendiliğinden doğru yolu bulur.
Ben iş güc peşinde koşmam
Ve halk kendiliğinden muvaffak olur.
Ben arzudan yoksun kalırım
Ve halk kendiliğinden yalınlığa yönelir.

LVIII

İdare görünmez ve saklı kalırsa,
Halk da dürüst davranır.
İdare her şeyi teftiş ve tahkik ederse,
Halk da hilekârlık yapar.

Talihsizlikte talih yatar.
Talihteyse talihsizlik gizlidir.
Son hamlenin ne olacağını kim bilebilir?

Doğru diye bir şey yoktur,
Doğru eğriye,
İyi de kötüye döndüğü sürece.
Halkın yanılığa düştüğü günler,
Sürer gider böylece.

İşte bu yüzden:
Dimdik ol, ama kesici olma.
Keskin ol, ama delici olma.
Dobra ol, ama kontrolsüz olma.
Işık saç, ama göz kamaştırma.

LIX

Halkı idare ve Gök'e hizmet etmek için,
Tutumluluktan daha iyisi yoktur.
Yalnızca tutumluluk hazırlıklı olmayı sağlar.
Hazırlıklı olmaya "Erdemin çoğalıp birikmesi" denir.
Erdem çoğalıp biriktiğinde,
Üstünden gelemeyeceğin şey yoktur.
Üstünden gelemeyeceğin şey olmadığında,
Sınırların kimse tarafından bilinmez.
Sınırların bilinmediği zaman,
Devlete hâkim olursun.
Devletin temeline hâkim olduğunda,
Kalıcı olursun.
Buna derinlere kök salmak ve sağlam zemine oturmak denir.
Bu uzun ömürlülüğün ve kalıcı basiretin yoludur.

LX

Büyük bir devleti küçük bir balığı pişirir gibi yönet.

Dünyayı Yol'a göre inşa et ki,
İblisler kutsallaşmasın.
[O vakit] iblisler hem kutsallaşmazlar,
Hem de insanlara zarar vermezler.
Hem onlar insanlara zarar vermez,
Hem de ermişler.

İkisinden de zarar gelmediği vakit,
Erdemleri kavuşup birleşir.

LXI

Yüce bir devlet suların dip akıntısı gibidir,
Dünyanın dışısı ve birleşme noktasıdır.
Dişi ki sükûnetiyle daima erili yener.
Sükûnetindendir aşağıda olması.

Böylece, yüce devletler mütevazılıkla
Küçük devletlere hâkim olur.
Küçük devletler de mütevazılıkla
Yüce devletlerin hâkimiyetine girer.
Böylece, biri aşağıda kalarak diğerini elde eder,
Öteki de aşağıdadır ve diğerinin hâkimiyetine girer.

Yüce devletler sadece halkın birliğini ve dirliğini ister,
Küçük devletler de sadece halkla birleşip
Ona hizmet etmek ister.
İşte böylece herkes istediğini almış olur.
Dolayısıyla yüce bir devletin mütevazı davranması uygundur.

LXII

Yol binbir şeyin haznesi,
İyi insanın hazinesi,
Kötü insanın sığınağıdır.

Süslü sözlerle ticaret yapmak,
Kibar davranışlarla başkalarını bağışlamak mümkündür.
İyi olmayan insanlardan vazgeçmeye ne lüzum vardır?

Göğün oğlu¹ tahta geçtiğinde
Ve memurları göreve geldiğinde,
Onlara yeşim taşları sunup at sürüleri hediye etmek bile,
Huzurlarında oturup *bunur*² onlara sunmaya eş değildir.
Bu niye eski zamanlardan beri böyle kıymetlidir?
Şöyle buyrulmuştur:
“Çabalayanlar ona ulaşır,
Kabahat işleyenler de onun sayesinde hoş görülür.”
İşte bu yüzden o tüm dünya için kıymetlidir.

1 Eski Çinlilerde hükümdara böyle hitap edilirdi.

2 Burada kastedilen “Yol”dur.

LXIII

Yapmadan yap,
İş görmeden işleri gör,
Tadı olmayanı tat.

Küçüğü büyük,
Azı çok say.
Düşmanlığa Erdem'le karşılık ver.

Zora, kolay olan tarafından,
Büyüğe küçük olan tarafından bak.
Dünyada zor, kolay olandan,
Büyük de küçük olandan hasıl olur.
Bu yüzden ermiş kişi büyük jestler yapmadan
Büyük işler başarır.

Kolayca vaatte bulunanlar elbette güven vermezler.
İşleri hafife alanlar elbette güçlük çekerler.
Bu yüzden ermiş kişi zoru kabullenir
Ve böylece hiçbir güçlükle karşılaşmaz.

LXIV

Durgun olanı kavramak kolaydır.
Hakkında kehanet olmayanı planlamak kolaydır.
Gevrek olan kolay kırılır.
Ufak olan kolay dağılır.

İşleri henüz başlamadan hallet.
Kargaşa henüz başlamadan düzeni sağla.

İki kolunla anca sarılabildiğin ağaçlar küçük bir filizden,
Dokuz katlı kuleler bir avuç topraktan ortaya çıkar.
Binlerce kilometrelik yüksekliklere çıkmak bir adımla başlar.

Harekete geçenler mağlup olurlar.
El koyanlar kaybederler.

Bu yüzden ermiş kişi yapmadan yapar ve mağlup olmaz.
Ele geçirmez ve kaybetmez.
Halkın giriştiği işlerse daima tamamlanmadan bozulur.
Bu suretle denmiştir ki:
Sonucu başlangıcı önemsedığın kadar önemersen,
Girişimlerinde mağlubiyete uğramazsın.

Böylece ermiş kişi arzulanmayanı arzular
Ve erişilmesi güç olana itibar etmez.
Başkalarının öğrenmediğini öğrenir
Ve kitlelerin önünden geçip gittiğı şeyleri bile değerlendirir.

O binbir varlığın kendiliğinden oluşlarını destekler
Ve onlara müdahale etmez.

LXV

Eskilerden Yol'u tatbik edenler,
Bunu insanları aydınlatmak için yapmazlardı.
Bilakis onlar insanları saf bırakırdı,
Nitekim insanları yönetme güçlüğü fazla bilmelerinden
kaynaklanır.

Bu yüzdendir ki:
Devleti âlimlikle yönetmek devlete ihanet,
Âlimlikle yönetmemek devlete Erdem getirmektir.

Bu iki gerçeği anlayan ortada bir işleyiş keşfeder.
Bu işleyişi anlamaya “esrarengiz Erdem” denir.
Esrarengiz Erdem derindir ve etkisi uzaklara erişir.
Varlıkların aksidir,
Esas olana dönüp akıntıya karışır.

LXVI

Irmaklar ve okyanuslar vadilerin hükümdarlarıdır,
Çünkü onlar aşağıda kalma hususunda mahirdir.
Bu yüzdendir ki:

Ermış kişi halkın üstünde olmak istiyorsa,
Kendini sözleriyle onların aşağısında tutmalıdır.
Halkın ilerisinde olmak istiyorsa,
Kendini halkın gerisinde tutmalıdır.

Bu yüzdendir ki o:
Halkın üstünde olduğunda,
Halk onun ağırlığını hissetmez.
Halkın ilerisinde durduğunda,
Halk ondan zarar beklemez.
Dünyadaki herkes memnuniyetle ona boyun eğ
Ve ondan nefret etmez.
O insanlarla mücadele etmediği için
Kimse de onunla mücadele etmez.

LXVII

Dünyadaki herkes beni yüce ama alışılmadık bulur.
Benim alışılmadık hâlim yüceliğimden gelir.
Alışılmadık görünmeseydim çoktan ufalıp yok olmuştum.

Benim kıymet verdiğim üç hazinem vardır:
Birincisi merhamet,
İkincisi idarelilik,
Üçüncüsü terfi hırsının olmaması.

Merhamet bir insanı yiğit,
İdarelilik bir insanı eliaçık,
Terfi hırsının olmaması da itibar görenlerin başı yapabilir.

Ama şimdi, merhameti bir kenara bırakıp yiğitlik yaparsan,
İdareliliği bir kenara bırakıp eliaçıklık yaparsan,
Geride durmayı bir kenara bırakıp kendini öne atarsan,
Şüphesiz ki hayatından olursun.

Savaşta merhamet zafer,
Müdafaada merhamet güven getirir.
Gök birinin yerini sağlamlaştıracağı zaman,
Onu merhametle sarıp sarmalar.

LXVIII

İyi komutanlar savaş çığırkanlığı yapmazlar.
İyi savaşçılar öfkeyle davranmazlar.
Düşmanlarını yenmekte iyi olanlar onlarla uğraşmazlar.
Görev dağıtmakta iyi olanlar mütevazı davranırlar.

Bunlara, “mücadele etmemenin erdemi”,
“İstihdamın gücü”
Ve “Gökle uyumlu olma” denir.
Bunlar eskilerin en yüksek tuttuğu şeylerdir.

LXIX

Silah kullanımıyla ilgili şöyle bir söz vardır:

“Ev sahibi olmaya cüret etmeyiz, misafir olmayı yeğleriz.
Bir santim gitmeye cüret etmeyiz, geri adım atmayı yeğleriz.”

Bunun anlamı şudur:

Adım atmadan ilerle,
Kolunu kaldırmadan kolları sıva,
Silah tutmadan elde tut
Ve düşmanla yüzleşmeden onları savuştur.

Düşmanı hafife almak kadar büyük bir felaket yoktur.
Düşmanını dikkate almayanın servetini kaybetmesi yakındır.

Bu suretle:

Silahlar kuşanıldığında
Ve eşit güçler çarpıştığında,
Bu duruma üzülen galip gelir.

LXX

Benim sözlerimi kavramak ve uygulamak kolaydır.
Ama dünyada onları kavrayıp uygulayabilecek yoktur.

Sözlerin dayandığı bir kök,
Görevlerin dayandığı bir yönetici vardır.
Bunları anlamadıkları için beni de anlamazlar.

Beni anlayan azdır,
Bundandır benim itibarım.
Ermiş kişi belki paçavralara bürünmüştür,
Ama göğsünde bir yeşim taşı taşır.

LXXI

Bilmediğini bilmek en büyük bilgidir.
Bilmediğini bilmemek bir kusurdur.

Ermiş kişinin kusuru yoktur.
Çünkü kusuru, kusur olarak teşhis edebilir.
İşte bu yüzden kusurdan uzaktır.

LXXII

Eğer insanlar korkunçtan korkmazsa,
En korkuncu başlarına gelir.

İnsanları meskenlerinde kısıtlama,
Rızıklarını sömürme.
Sadece sömürülmezlerse,
Hoşnutsuzluk göstermezler.

Bu suretle ermiş kişi:
Kendini bilir ama kendini göstermez.
Kendine özen gösterir ama kendini büyük görmez.
Böylece birincisini seçer, ikincisini reddeder.

LXXIII

Cesur davranmaya teşebbüs ölümle,
Sakıngan davranmaya teşebbüs hayatla sonuçlanır.
Bu ikisinden biri fayda, diğeri zarar getirir.
Kim anlayabilir ki Göğün hor gördüğü şeylerin sebebini?

Göğün Yol'u:
Savaşa gitmeden savaş kazanmak,
Konuşmadan cevap vermek,
Çağırmadan ayağına getirmek,
Maharetle plan yapmaktır.

Göğün ağı çok geniştir,
Ağ gözleri iri olsa da hiçbir şey ondan kaçamaz.

LXXIV

Eğer halk ölümden korkmuyorsa,
İdamdan neden korksun?
Eğer halk ölümden korkuyorsa,
Kabahat işleyenleri tutuklayıp infaz ettiğimde,
Kim bir daha davranmaya cüret eder?
Ama eğer halk ölümden korkuyorsa,
O vakit daima bir cellât olacaktır.

Cellâda infaz işinde vekâlet etmek,
Marangoza tahta kesmede vekâlet etmeye benzer.
Marangoza vekâlet edildiğinde
Elini yaralanmaktan kurtaran çok azdır.

LXXV

Halkın açlığına değinecek olursak:
Halktan alınan vergi çok yüksek
Ve bu yüzden açlar.

Halk arasındaki düzensizliğe gelince:
Yüksek mevkideki insanlar müdahaleci davranıyor
Ve bu yüzden düzensizlik çıkıyor.

Halkın ölümü hafife almasına gelince:
Hayatta kalma çabası onları çok zorluyor
Ve bu yüzden ölümü hafife alıyorlar.

Sırf hayatta kalmak için hareket etmemek,
Yaşamaya kıymet vermekten daha bilgecektir.

LXXVI

Hayattayken insanoğlu esnek ve yumuşak;
Ölüyken gergin, sert ve kaskatıdır.
Hayattayken binbir türlü varlık,
Çimenler ve ağaçlar esnek ve canlı;
Ölüyken solgun ve kurudurlar.

Bu yüzden şöyle buyrulmuştur:
Sert ve katı, ölümün yoldaşlarıdır;
Esnek ve yumuşak, hassas ve ince hayatın yoldaşlarıdır.

Bir silah katıysa mağlup olur,
Bir ağaç katıysa çatırdar.

Katı ve büyük olan toprağın altında,
Esnek ve yumuşak, hassas ve ince olansa toprağın üstündedir.

LXXVII

Göğün Yol'u bir yayı germeye benzer:
Yüksekteki bir şeyi vurmak için ok aşağıdan çekilerek atılır,
Alçaktaki bir şeyi vurmak için ok yukarıdan çekilerek atılır.

O, çok olandan alır, az olana katar.
Göğün Yol'u fazlalılığı azaltmak, eksikliği çoğaltmaktır.
İnsanın yolu ise eksikliği azaltmak, fazlayı çoğaltmaktır.
Peki kim bolluk içindeyken göğ'e daha fazlasını sunabilir?
Yalnızca Yol'a sahip olan kişi...

Bu suretle:
Ermiş kişi üretir, ama sahiplenmez.
İşleri tamamlar, ama üzerlerinde durmaz.
Bu şekilde kıymetini gözler önüne sermeyi arzulamaz.

LXXVIII

Dünyada hiçbir şey sudan daha yumuşak ve kaygan değildir,
Ama hiçbir şey sert ve katı olana üstün gelmekte onu geçemez.

Su, katı kayalara üstün gelir,
Yumuşak, sertte üstün gelir.
Bunu dünyada bilmeyen yoktur,
Ama uygulayabilen de yoktur.

Bu yüzden ermişler şöyle buyurmuşlardır:
Devletin hatalarını üzerine alan kimseye
Toprağın ve ekinin efendisi¹ derler.
Devletin bahtsızlığını üzerine alan kimseye
Dünyanın hükümdarı derler.

Doğru sözler, tersini söyler gibi görünür.

•

1 Eski Çin'de ırmak, vadi gibi birçok doğal oluşumun ruhu olduğu düşünülürdü ve bazen bu ruhlar tanrı statüsüne bile yükseltildi. Burada topraktan ve ekinden sorumlu bir ruhtan/tanrıdan bahsedilmektedir. Eski Çin tarıma dayalı bir toplum olduğu için toprağın ve ekinin efendisi olmak devletin efendisi olmaya eşittir.

LXXIX

Büyük bir düşmanlıktan sonra uzlaşma sağlanırsa,
O düşmanlıktan yine de bir iz kalır.
Bunun neye faydası olabilir?

Bunun içindir ki:
Ermiş kişi çetelenin sağ tarafını¹ elinde tutar,
Ama bunu insanların sırtına yüklenmek için kullanmaz.

Erdemli kişi çetelelerden sorumludur,
Erdemden yoksun kişi hacizden.

Göğün Yolu'nun yakını, gözdesi yoktur;
O daima iyi olanın yanındadır.

¹ Eski Çin'de iki parçadan oluşan çeteleler kullanılır ve bunların sağ tarafı talep sahibi, sol tarafı da borç sahibine verilirdi.

LXXX

Devleti küçük, nüfusu az tutmak gerekir.

Milislerin ve silahların olsun,
Ama onları kullanma.
Halk ölümü ciddiye alsın,
Ama göç fikri akıllarından uzak olsun.
Gemilerin ve arabaların olsun,
Ama içlerinde onları kullanan olmasın.
Zırhların ve kılıçların olsun,
Ama onları kuşanan olmasın.
Halk ipleri bağlayıp kullansın.¹

¹ Çok eski zamanlarda uçları düğümlü ipler yazı yazmak ve kayıt tutmak için kullanılırdı. Daha sonraları bu teknik terk edilmiştir. Bu mürada bu ilkel tekniğin övülmesi eski ve daha basit zamanlara dönüş çağrısı niteliğindedir.

Yemekler tatlı,
Kıyafetler hoş,
Âdetler kutlu,
Evler huzurlu olsun.

Komşu devletler birbirini görsün,
Tavukların ve köpeklerin sesleri işitilsin,
Ama halkları yaşlanıp ölünceye kadar
Birbirlerine gidip gelmesin.

LXXXI

Samimi sözler süslü değildir,
Süslü sözlerse samimi değildir.

Bilge kişi bilgiçlik taslamaz,
Bilgiçlik taslayandan bilge olmaz.

İyi kimse bolluk içinde değildir,
Bolluk içinde olan iyi değildir.

Ermiş kişi biriktirmez,
Başkalarına vererek kendisi kazanır.
Başkalarına verdikçe kendine daha da çok kalır.

Göğün Yol'u zarar vermeden fayda getirmektir.
Ermişlerin Yol'u mücadele etmeden hareket etmektir.